

Biblioteka Narodowa

16

Notes Konserwatorski

Komitet redakcyjny

Ewa Potrzebnicka (przewodnicząca), *Marzena Ciechańska*, *Elżbieta Jabłońska*,
Władysław Sobucki, *Bartosz Szymański*, *Maria Woźniak*

Redakcja

Agata Lipińska (redaktor naczelny)

Projekt graficzny i typograficzny

Ryszard Kryśka

Opracowanie redakcyjne

Jacek Krawczyk

Opracowanie techniczne i łamanie

Andrzej Dybowski

Streszczenia w języku angielskim

Katarzyna Diehl

© Biblioteka Narodowa, 2014

ISSN 1509-5681

Biblioteka Narodowa. Warszawa 2014
al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa
e-mail: promocja@bn.org.pl
Nakład – 200 egz.

Druk: GRASP Drukarnia Sp. z o.o.
ul. Domaniewska 48, 02-672 Warszawa

Spis rzeczy

Od Redakcji 5

I. Polityka ochrony i konserwacji zbiorów

Małgorzata Bochenek, Anna Michaś-Bailey

Transformacje w zawodzie konserwatora materiałów archiwalnych – zabezpieczanie i profilaktyka 7

Elżbieta Górską-Wikło

Konserwacja zbiorów w Archiwum Uniwersytetu w Glasgow 18

Patricia Engel

The European Research Centre for Book and Paper Conservation-Restoration 25

II. Historia i konserwacja fotografii

Izabela Zając

Od albumu fotograficznego do wydawniczego – pochodzenie i systematyka 31

Karolina Zych, Marzenna Ciechańska

Album fotograficzny z Dalekiego Wschodu. Problemy konserwatorskie związane z wielowarstwowością obiektu 57

Dorota Dzik-Kruszelnicka, Monika Supruniuk

„Ze szkłem trza obyczajnie...” Konserwacja i restauracja szklanych negatywów ze zbiorów Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie 67

Tomasz Kozielec, Joanna Kozielec

Konserwacja fotografii srebrowo-żelatynowej z 1938 roku 77

III. Fizyka, chemia, mikrobiologia w ochronie i konserwacji zbiorów

Władysław Sobucki, Grażyna Macander-Majkowska, Anna Nowicka

Odkwaszanie akwarel i rękopisów preparatem Bookkeeper 86

Władysław Sobucki, Grażyna Macander-Majkowska

Badania nad odkwaszaniem akwarel. Testy starzeniowe – suplement 95

IV. Z praktyki konserwatora

Jolanta Czuczko, Dorota Jutrzenka-Suprym, Piotr Oszczanowski

Wyjątkowe księgi w wyjątkowym miejscu. Konserwacja-restauracja biblii luteranckich z Kościoła Pokoju w Świdnicy 100

Zofia Koss, Marzenna Ciechańska

Konserwacja i restauracja fragmentu XIX-wiecznej tapety panoramicznej

Les Incas 114

V. Konferencje, warsztaty, szkolenia, wydarzenia

Kalendarium ważniejszych wydarzeń związanych z zagadnieniami ochrony i konserwacji zbiorów 2012-2013 **129**

Małgorzata Grocholska

„Głoś z dumą i chlubą, żeś intrologatorem...”. 100 lat Intrologatorni w Ossolineum. Wystawa w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu, 21 XI 2012 -28 II 2013 **145**

Tomasz Kozielec

„Czas zatrzymany... Fotografie w spuściznach uczonych i twórców” – konferencja zorganizowana przez Polską Akademię Umiejętności i Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie – 19-20 VI 2013 **149**

Noty o autorach 156

Od Redakcji

Konserwacja jest częścią ogólnie pojmowanej ochrony zbiorów. Konserwator ze swoją wiedzą i umiejętnościami wkracza do akcji, wezwany przez właściciela czy opiekuna zbiorów, w momencie, gdy obiekt ulega dezintegracji, zanika lub gwałtownie traci swoje właściwości estetyczne. Codzienna praca instytucji gromadzącej zbiory to systematyczne dbanie o dobre warunki przechowywania, bezpieczne udostępnianie i ekspozowanie. W bieżącym numerze „Notesu Konserwatorskiego” mamy możliwość spojrzenia, jak ochrona zabytków przeszłości, w tym zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, jest realizowana w innych krajach. Właściwe przeprowadzenie zabiegów konserwacji zaczyna się od zrozumienia obiektu, jego funkcjonowania w czasach, w których powstał, jego budowy technicznej, właściwości materiałów z których go zrobiono. Artykuł Izabeli Zając wprowadza nas w świat historii fotografii, pokazuje jak zmieniały się kolejne jej zastosowania, przedstawia pojawienie się i ewolucję albumu fotograficznego. Zagadnienia związane ze zdjęciami wykonanymi w różnych technikach, albumami, w których je umieszczano, wreszcie z ich konserwacją powracają w całym numerze „Notesu”. W 2013 roku zagadnieniom fotografii poświęcono również kilka konferencji i szkoleń.

Odniesienia do historii obiektu, wychycenia jego autentycznych, wyjątkowych cech są nieodłączną częścią dokumentacji konserwatorskiej i często wpływają na podejmowane decyzje podczas prac konserwatorskich. Możemy to prześledzić czytając relacje z prac konserwatorskich w części dotyczącej praktyki konserwatorskiej.

Wyniki badań chemicznych są podstawą podejmowanych decyzji konserwatorskich. W tym numerze powracamy do badań nad odkwaszaniem akwarel i rękopisów prowadzonych pod kierunkiem prof. Władysława Sobuckiego. Badania te są szczególnie ważne, ponieważ proces odkwaszania papieru od kilku lat stał się w Polsce łatwo dostępny i coraz więcej instytucji może poddać swoje zbiory temu zabiegowi, hamującemu kwaśną degradację papieru.

Numer zamykają relacje z konferencji naukowych, wystaw i szkoleń związanych z konserwacją i ochroną zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, które miały miejsce od jesieni 2012 do końca 2013 roku.

Małgorzata Grocholska

„Głoś z dumą i chlubą, żeś introligatorem...”.

100 lat Introligatorni w Ossolineum.

Wystawa w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich
we Wrocławiu, 21 XI 2012–28 II 2013

W roku 2012 minęła setna rocznica powołania Introligatorni przy Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich. Utworzenie w nowoczesnej pracowni introligatorskiej rozważano już na przełomie XIX i XX w., jednak dopiero około 1908 r. – z inicjatywy ostatniego dziedzicznego kuratora Ossolineum Andrzeja Lubomirskiego – rozpoczął się proces zwany „uprzemysłowieniem”. Obejmował on znaczną rozbudowę infrastruktury Wydawnictwa, stanowiącego wspólnie z Biblioteką i Muzeum Książąt Lubomirskich Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie. Działaniom tym niewątpliwie sprzyjało przedłużenie uzyskanego w 1878 r. przywileju na wydawanie i sprzedaż druków szkolnych przez kolejne pół wieku. Najpierw, w roku 1911, unowocześniono własną drukarnię. W tym też okresie Andrzej Lubomirski i Rudolf Wegner udali się na rekonians do znanych ośrodków drukarskich, między innymi w Wiedniu, Lipsku, Dreźnie, Norymberdze i Pradze, a wynikiem tych podróży było uruchomienie w lutym 1912 r. własnej Introligatorni. Wyposażono ją w wiele nowych urządzeń, między innymi w maszyny do falcowania, szycia drutem, przecinania papieru, ściskania grzbietów, cięcia płótna, tektur, robienia okładek i ich wytłaczania, podcinania skóry, złocenia, prasowania, wprawiania i obcinania książek czy perforowania. W bilansie sporządzonym jesienią roku 1939 wymieniono aż 34 maszyny wchodzące w skład Introligatorni; ich wartość szacowano wtedy na 185 746 zł.

Kierownictwo nowej Introligatorni powierzono Aleksandrowi Semkowiczowi – „artyście-introligatorowi” (późniejszemu wybitnemu znawcy twórczości Adama Mickiewicza), który funkcję tę pełnił do roku 1918. Jego następcami do wybuchu II wojny światowej byli kolejno: Kazimierz Legeżyński, Emil Maciulski, Leopold Gołębiwski, Zenon Wojcicki, Karol Tybura.

W Introligatorni ulokowanej od 1913 r. przy ul. Kalczej 5 we Lwowie w połowie lat trzydziestych XX wieku pracowały już 44 osoby, a na początku wojny – nawet 66. Dynamiczny rozwój wydawnictwa spowodował konieczność zapewnienia drukarni i introligatorni większych przestrzeni. W marcu 1939 r. zakupiono od rodziny Jaegerów kompleks budynków gospodarczych zlokalizowanych

przy ul. Kopernika 28 i 28a oraz ul. Sykstuskiej 33 z przeznaczeniem na intrologatorię, drukarnię oraz biura i magazyny Wydawnictwa. Wybuch II wojny światowej zniweczył te plany. 21 stycznia 1940 r. cały majątek Wydawnictwa został skonfiskowany, a Intrologatoria przestała działać.

Po wybuchu wojny do pracy w Ossolineum wrócił Aleksander Semkowicz. Najważniejszym jego osiągnięciem stało się opracowanie autografu *Pana Tadeusza*, który jako depozyt rodziny Tarnowskich z Dzikowa znalazł się w ZNiO we wrześniu 1939 r.

Przeniesione po wojnie do Wrocławia Biblioteka i Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich zostały rozdzielone. Pierwsze wzmianki o oddawaniu (prawdopodobnie na zewnątrz) do oprawy książek z Biblioteki pojawiają się w drugiej połowie 1949 r. W kwietniu 1950 r. zatrudniono pierwszego intrologatora – Jana Dorosza, ucznia Semkowicza, do 1954 r. pozostawał on na stanowisku konserwatora-specjalisty w jednoosobowej Pracowni Konserwacji.

W kolejnych latach licząca od 5 do 10 pracowników Pracownia Konserwatorsko-Intrologatorska koncentrowała się na oprawie książek i zabezpieczaniu zbiorów specjalnych z zasobów bibliotecznych. Jej kolejnymi kierownikami byli: Leon Majchrzak, Czesław Kowalczyk, Mariusz Jaskulski, Krzysztof Palka, Małgorzata Grocholska. Szczególnie zasłużonym dla Ossolineum intrologatorem jest Henryk Świdorski, który przepracował w Zakładzie 50 lat, począwszy od 1955 r.

Przełom i okres dynamicznego rozwoju Pracowni Konserwatorsko-Intrologatorskiej rozpoczął się pod koniec lat 90. XX w. wraz z przeznaczeniem w 1998 r. na jej potrzeby nowych pomieszczeń i zatrudnieniem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki o specjalizacji konserwacja papieru i skóry. Pracownia sukcesywnie wzbogacana była w nowy sprzęt intrologatorski oraz konserwatorski, między innymi prasy i nożyce intrologatorskie, stół niskociśnieniowy, urządzenia do uzupełniania ubytków masą papierową, laminator do dublowania papieru bibułkami powleczonymi żywicami termoplastycznymi. Wraz z przeniesieniem w 2004 r. do budynku przy ul. Sołtysowickiej 24 Działów Czasopism i Dokumentów Życia Społecznego zorganizowano tam oraz wyposażono od podstaw dodatkową intrologatorię działającą na potrzeby tych działów.

Pracownia Konserwatorsko-Intrologatorska ukierunkowana została na wykonywanie bardziej skomplikowanych prac intrologatorskich, polegających na zachowywaniu historycznych i zabytkowych opraw książek oraz oryginalnych elementów ich konstrukcji. Jednocześnie zmieniono metody konserwacji papieru, zaczęto stosować pojawiające się właśnie na rynku wysokiej jakości materiały intrologatorskie i konserwatorskie, pozwalające na odwracalność zabiegów, a także prawidłowe zabezpieczenie obiektów przed destrukcyjnym wpływem otoczenia i autodestrukcją spowodowaną kwaśnym papierem.

Zatrudnienie w kolejnych latach renowatora metalu, dwóch konserwatorów papieru, uzyskanie przez trzech intrologatorów dyplomów mistrzowskich, pozwoliło

na specjalizację i rozdzielenie Pracowni w 2009 r. na dwie odrębne jednostki pod merytorycznym nadzorem Konserwatora Zbiorów mgr Małgorzaty Grocholskiej: Pracownię Intrologatorską oraz Pracownię Konserwatorską – przeniesioną w styczniu 2011 r. do nowych pomieszczeń w budynku przy pl. Nankiera 17.

Obecnie – kontynuując stuletnią tradycję istnienia Intrologatorni w Ossolineum – wykonywane są oprawy książek, czasopism, rękopisów oraz różnego rodzaju opakowania ochronne do przechowywania zbiorów. Prowadzona jest konserwacja zabezpieczająca, zachowawcza, a w przypadku najbardziej zniszczonych i cennych zabytków – konserwacja artystyczna zbiorów specjalnych. Konserwatorzy sprawują nadzór nad właściwym przechowywaniem zbiorów, ich ekspozycją, jak również warunkami wypożyczeń i transportu.

W roku 2011 w Pracowni Konserwatorskiej wykonano kopię Semkowiczowej oprawy poszytu i brulionu rękopisu *Pana Tadeusza*, co podyktowane było koniecznością ochrony oryginału przed procesami niszczenia pod wpływem światła i czynników atmosferycznych podczas pokazów i ekspozycji na wystawach. Rękopiśmienne kopie wybranych kart poematu wykonała prof. dr hab. Elżbieta Jabłońska. Zdecydowano się na wykonywanie jednocześnie dwóch egzemplarzy z poszytu i brulionu, z których pierwszy był traktowany jako egzemplarz próbny. Największą trudność sprawiały: dobór właściwych materiałów maksymalnie zbliżonych kolorystycznie grubością i fakturą do oryginału, rekonstrukcja tłoczeń i złoczeń oraz odtworzenie technicznych rozwiązań zastosowanych przez Aleksandra Semkowicza. Czerwona skóra koźlęca wykonana została na specjalne zamówienie, kartony i papiery barwiono ręcznie, z przedwojennego płótna przez jego impregnację i barwienie uzyskano materiał do wykonania pasków montażowych poszytu. W zakładzie ADL Dariusza Leguta we Wrocławiu zamówione zostały matryce tłoków oraz złoczenia złotem płatkowym. Wykonano wydruki barwne zeskanowanych wcześniej papierów marmoryzowanych i wyklejkowych zastosowanych w oryginale. Autorką kopii jest mistrz intrologatorski Anna Kupczak z Pracowni Konserwatorskiej Zakładu Narodowego im. Ossolińskich

Tytułem i niejako mottem wystawy stały się słowa Semkowicza: „Głoś z dumą i chlubą żeś intrologatorem...” zamieszczone w jego artykule opublikowanym w „Polskiej Gazecie Intrologatorskiej”¹. Przygotowując prezentację, organizatorzy natrafili na trudności związane z niewielką ilością materiału archiwalnego dotyczącego historii Intrologatorni. Jej działalność toczyła się niejako na marginesie spraw, jakimi zajmowało się Ossolineum. Pracownicy działali anonimowo i do dzisiaj nie mamy możliwości przypisania zachowanych opraw konkretnym intrologatorom. Nawet prace najśłynniejszego ossolińskiego intrologatora – Aleksandra Semkowicza – pozostają poza nielicznymi wyjątkami nie sygnowane. Z całą pewnością można przypisać mu autorstwo kilku opraw wykonanych w drugim,

1 A. Semkowicz, *O tradycji zawodowej*, „Polska Gazeta Intrologatorska” 1929, t. 2, nr 5, s. 53-55.

wojennym okresie pracy dla Ossolineum. Są to oprawy dwóch starodruków: *Postylli* Mikołaja Reja (Kraków 1571), inkunabułu Joannesa de Turrecremata *Exposito in Psalterium* (Kraków 1475) oraz rękopisu *Pana Tadeusza*.

Wystawa stała się również pretekstem do pokazania powoli zanikającego rzemiosła introligatorskiego. Zaprezentowano warsztat introligatorski, który w ciągu setek lat istnienia rzemiosła tylko nieznacznie się zmienił, oraz prace dawnych i obecnych pracowników Ossolineum.

1. Sala prezentująca warsztat introligatorski, fot. A. Solnica

Oprócz przykładów prac introligatorskich i konserwatorskich wykonanych w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich wystawiono dzieła sztuki introligatorskiej oraz przykłady opraw wydawniczych zaprojektowanych przez artystów polskich z okresu międzywojennego udostępnione przez: Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego, Muzeum Historyczne miasta Krakowa, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Ewę Michowską, Mariusza Dorosza, Annę Hilchen, Wojciecha Kochlewskiego. Zabytkowy sprzęt introligatorski pochodzi z zbiorów Dariusza Subocza, właściciela Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa w Grębocinie.

Noty o autorach

MAŁGORZATA BOCHENEK, historyk, chemik, absolwentka studiów podyplomowych Politechniki Krakowskiej na Wydziale Architektury w zakresie Konserwacji Zabytków Architektury i Urbanistyki oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego na Wydziale Chemii w zakresie Nowoczesnych Technik Analitycznych dla Konserwacji Obiektów Zabytkowych. Od 1998 roku pracuje w Archiwum Narodowym w Krakowie, od 2012 roku kieruje Oddziałem VIII ds. konserwacji i zabezpieczania zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie.

MARZENNA CIECHAŃSKA, dr hab., prof. Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, artysta plastyk, konserwator dzieł sztuki, adiunkt na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP. W 1990 roku ukończyła studia na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie na specjalizacji konserwacji i restauracji książki grafiki i skóry zabytkowej. W 2004 obroniła dysertację doktorską, nagrodzoną w konkursie na prace naukowe z konserwacji Generalnego Konserwatora i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Od 1993 roku pracuje w Katedrze Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki ASP w Warszawie. Od 2008 roku pełni funkcję prodziekana Wydziału. Od 2005 roku jest rzeczoznawcą Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie opieki nad zabytkami, specjalizacja – grafika oraz materiały biblioteczne i archiwalne. Od 2008 roku jest członkiem zarządu ENCoRE (European Network for Conservation-Resoration Education) organizacji zrzeszającej europejskie uczelnie wyższe kształcące w zakresie konserwacji-restauracji dzieł sztuki. Współpracuje z różnymi instytucjami. Autorka kilkudziesięciu publikacji poruszających zagadnienia konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Poza pracą naukowo-dydaktyczną jest czynnym konserwatorem dzieł sztuki.

JOLANTA CZUCZKO – dr, konserwator i restaurator, absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 1999 roku zatrudniona w Zakładzie Konserwacji Papieru i Skóry UMK jako pracownik naukowo-dydaktyczny. Prowadzi pracownię konserwacji zabytków, w ramach której realizuje zajęcia z zakresu konserwacji bloku książki zabytkowej oraz obiektów z warstwami barwnymi. Jest autorką cyklu wykładów poświęconych zagadnieniom historii produkcji papieru i profilaktyce konserwatorskiej, skierowanych głównie do przyszłych artystów. Doświadczenie zawodowe zdobyła wykonując liczne prace konserwatorskie i restauratorskie, bierze udział w projektach naukowych i badawczych. Jej zainteresowania zawodowe związane są głównie z problemem badań oraz konserwacji i restauracji dzieł sztuki wykonanych na podłożach papierowych. W 2010 roku

obroniła dysertację doktorską omawiającą Podłoża papierowe stosowane przez Leona Wyczółkowskiego. Zagadnienia typologiczne i konserwatorskie.

DOROTA DZIK-KRUSZELNICKA, konserwator dzieł sztuki, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydział Konserwacji Dzieł Sztuki. W latach 2005-2007 konserwator w Sekcji Odkwaszania i Konserwacji Arkuszy Zakładu Konserwacji Masowej Biblioteki Narodowej w Warszawie. Obecnie Pracownia Technik i Technologii Opraw na Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP oraz Starszy Asystent Konserwatorski – Pracownia Konserwacji Obiektów na Papierze w Muzeum Narodowym w Warszawie.

PATRICIA ENGEL – konserwator i restaurator, absolwentka wiedeńskiej Akademii der bildenden Künste (1979-1984), doktorat w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (2007). W latach 1994-1999 pracowała jako konserwator w Austriackiej Bibliotece Narodowej (Österreichische Nationalbibliothek) oraz Staatsbibliothek zu Berlin (Königliche Bibliothek). W latach 2000-2008 była dziekanem wydziału konserwacji książki i papieru Uniwersytetu w Hildesheim (Hochschule für angewandte Wissenschaft und Kunst w Hildesheim, Niemcy). Obecnie stoi na czele rady naukowej The European Centre for Conservation for Books and Paper Conservation-Restoration w Horn (Austria).

ELŻBIETA GÓRSKA-WIKŁO, konserwator dzieł sztuki, absolwentka kierunku Konserwacja i Restauracja Dzieł Sztuki na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; od 1986 r. pracuje jako konserwator zabytków, zwłaszcza w zakresie konserwacji papieru i skóry zabytkowej i profilaktyki konserwatorskiej. Akredytowany konserwator Instytutu Konserwacji w Wielkiej Brytanii. Obecnie pracuje Kierownik Działu Konserwacji w Archiwum Uniwersyteckim w Glasgow.

MAŁGORZATA GROCHOLSKA, konserwator dzieł sztuki, absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Sztuk Pięknych (specjalizacja – konserwacja papieru i skóry). W latach 1980-1991 zatrudniona w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu a następnie Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu na stanowisku konserwatora. Od 1997 roku związana z Zakładem Narodowym im. Ossolińskich jako Konserwator Zbiorów, kierownik Pracowni Konserwatorskiej. Jest autorką licznych prac konserwatorskich starodruków, rękopisów, grafik, rysunków. W latach 2007-2011 pełniła funkcję inżyniera projektu ds. konserwacji rękopisów ze zbiorów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, projekt finansowany z funduszy Unii Europejskiej, EOG, oraz inżyniera projektu ds. konserwacji zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, projekt finansowany z funduszy RPO.

DOROTA JUTRZENKA-SUPRYN, dr, konserwator dzieł sztuki ze specjalnością konserwacja zabytkowego papieru i skóry, absolwentka Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (1993). Od roku 1993 pracuje w Zakładzie Konserwacji Papieru i Skóry UMK w Toruniu, obecnie na stanowisku adiunkta. W 2006 r. obroniła pracę doktorską pt. *Problemy konserwacji map kolorowanych grynszpanem*. Od 2007 roku jest zatrudniona również na stanowisku konserwatora zbiorów zabytkowych w Bibliotece Elbląskiej.

ZOFIA KOSS, konserwator dzieł sztuki, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki. Od 2008 roku jest pracownikiem Katedry Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki macierzystej uczelni.

JOANNA KOZIELEC – konserwator dzieł sztuki, absolwentka Zakładu Konserwacji Malarstwa i Rzeźby Polichromowanej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Czynny konserwator dzieł sztuki, doświadczenie zawodowe przy prowadzeniu prac nad ruchomymi obiektami zabytkowymi o różnorodnej technice wykonania.

TOMASZ KOZIELEC, dr, konserwator dzieł sztuki, absolwent i pracownik Zakładu Konserwacji Papieru i Skóry Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Do szczególnych dziedzin na polu pracy badawczo naukowej należy m.in. technologia i historia wyrobu różnych wytworów celulozowych i proteinowych oraz ich badanie; masowe i laboratoryjne odkwaszanie zbiorów z dwóch ostatnich stuleci.

GRAŻYNA MACANDER-MAJKOWSKA, konserwator dzieł sztuki, absolwentka warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Starszy wykładowca w Katedrze Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie. Od 1996 r. prowadzi Pracownię Konserwacji i Restauracji Grafiki i Rysunku w tejże katedrze. Od 2005 r. rzeczoznawca Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie opieki nad zabytkami w specjalizacji – konserwacja książki, grafiki, skóry zabytkowej, archiwaliów oraz malarstwa na papierze i pergaminie.

ANNA MICHAŚ-BAILEY – konserwator fotografii i innych obiektów z papieru i skóry, absolwentka Zakładu Konserwacji Papieru i Skóry, Wydziału Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. W latach 1994-2012 kierownik Działu Konserwacji i Zabezpieczania Zasobu Archiwum Państwowego w Krakowie. W latach 2002-2006 Sekretarz Komisji ds. Zabezpieczania Archiwaliów w Klimacie Umiarkowanym, Międzynarodowej Rady

Archiwalnej (Committee on Preservation of Archives in Temperate Climate, International Council on Archives, ICA/CPTe). Koordynator polskiej sekcji programu: Safeguarding European Photographic Images for Access/SEPIA (2001-2003). W latach 2007-2009 uczesniczyła w programie Andrew W. Mellon Fellow, Fifth Cycle of the Advanced Residency Program in Photograph Conservation.

ANNA NOWICKA – konserwator dzieł sztuki, absolwentka Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2000 r. jest zatrudniona na etacie naukowo-dydaktycznym w Zakładzie Badań Specjalistycznych i Technik Dokumentacyjnych mieszczącym się na wyżej wymienionym wydziale. Zajmuje się m.in. badaniami technologicznymi dzieł sztuki.

PIOTR OSZCZANOWSKI, dr hab., adiunkt w Zakładzie Historii Sztuki Renesansu i Reformacji Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego. Specjalizuje się w sztuce wczesnonowożytnej, ze szczególnym uwzględnieniem śląskiej rzeźby, grafiki, rysunku i złotnictwa manierystycznego oraz barokowego. Współorganizator i współautor polskich oraz międzynarodowych wystaw muzealnych, konferencji naukowych i projektów badawczych.

MAŁGORZATA PRONOBIS-GAJDZIS – dr, absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Sztuk Pięknych (kierunek – Konserwacja i Restauracja Dzieł Sztuki). Od 1990 r. pracuje w Zakładzie Konserwacji Papieru i Skóry. Prowadzi pracownię Intrologatorstwa Artystycznego, realizując także własny program autorski. W 2006 r. obroniła dysertację doktorską, wyróżnioną w konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków na najlepsze prace studialne, naukowe i popularyzatorskie dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa. Jest autorką i współautorką wielu realizacji konserwatorskich.

WŁADYSŁAW SOBUCKI, dr, prof. Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, chemik, absolwent Politechniki Gdańskiej (1969). Wieloletni pracownik dydaktyczny Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie. W 1998 r. uzyskał kwalifikację I stopnia w zakresie konserwacji dzieł sztuki. Obecnie profesor nadzwyczajny w Zakładzie Badań Specjalistycznych i Technik Dokumentacyjnych ASP. W latach 1989-2008 pracował w Bibliotece Narodowej. Był współorganizatorem Zakładu Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych BN i kierownikiem Laboratorium ZKZB. Współautor Wieloletniego Programu Rządowego na lata 2000-2008 *Kwaśny papier*. W latach 2000-2008 był jego koordynatorem, a następnie kierownikiem Zespołu ds. Koordynacji.

MONIKA SUPRUNIUK, konserwator dzieł sztuki, absolwentka Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Stypendystka Muzeum Auschwitz-Birkenau i Landu Nadrenii Północnej i Westfalii oraz programu MEDIA Plus Unii Europejskiej. Pracuje w FilMOTECE Narodowej w Warszawie przy realizacji projektu Konserwacja i digitalizacja przedwojennych filmów fabularnych oraz w ASP w Warszawie w Katedrze Konserwacji i Restauracji Książki, Grafiki i Skóry Zabytkowej.

IZABELA ZAJĄC, dr, konserwator dzieł sztuki. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki. W 2011 obroniła pracę doktorską *Historia zabytkowych albumów do fotografii*. W latach 1997-2000 konserwator w Centralnym Laboratorium Konserwacji Archiwaliów przy Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Od 1998 r. asystent w Katedrze Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki ASP w Warszawie. Brała udział w międzynarodowych projektach i programach badawczych, np.: pomoc (1999-2001) bibliotece koptyjskiego klasztoru w der al-Sourian w Egipcie, program LASCANA (2005-2007), warsztaty ochrony i identyfikacji fotografii w Bratysławie (2008-2010). Uczestniczyła w wielu zagranicznych szkoleniach z zakresu ochrony, zabezpieczania i konserwacji zabytkowych fotografii.

KAROLINA ZYCH, konserwator dzieł sztuki w specjalności konserwacja-restauracja książki, grafiki i skóry zabytkowej, od 2012 roku asystent w Katedrze Konserwacji i Restauracji Książki, Grafiki i Skóry zabytkowej Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP Warszawie.